

Domácí násilí

Otázka k deliberaci: **Měla by policie či jiné odpovědné orgány řešit očividné domácí násilí páchané na dospělém člověku/seniorovi i proti jeho vůli?**

1 Domov by měl být pro každého místem bezpečí a jistoty, kde se mu dostává lásky, kde mu nikdo nijak
2 neublíží. Co když tomu ale tak není, a domov se stane místem strachu, hrůzy a nesvobody?

3 Co když se člověk opakovaně dostane do situace, kdy jej někdo v bytě, domě či jiném společném obydlí
4 uráží, napadá či jinak omezuje a tyto útoky se neustále zintenzivňují? V tomto případě jde o **domácí násilí** a
5 proti němu je každý občan zákonně chráněn a každý jeho pachatel je za takovéto jednání právně
6 postihnutelný.

7 Ještě v nedávné době byly rodinné spory a potyčky považovány za problém osobní, soukromý, který si
8 má každý vyřešit sám. A pokud se nestalo nic tak závažného, co by bylo možno klasifikovat jako trestný čin
9 (jako například ublížení na zdraví, krádež, vražda...), vlastně se jakoby nic nedělo.

10 Dnes je tomu jinak. Soužití osob pod jednou střechou je upraveno i zákonem a každé jeho porušení má
11 být náležitě potrestáno. Od června roku 2004 vstoupila v ČR v platnost novela trestního zákona, jehož
12 paragraf 215a „**Týrání osoby žijící ve společném obydlí**“ vymezuje právně nepřipustné chování osob
13 žijících ve stejném domě, bytě a jiném druhu obydlí. Kdo se násilně chová k druhému, může být odsouzen až
14 na osm let odnětí svobody. Dalším významným krokem v boji proti domácímu násilí bylo přijetí **zákona**
15 **č.135/2006**, který od 1. 1. 2007 umožňuje policistům v případě vyhodnocení situace jako porušování
16 paragrafu 215a okamžitě vykázat pachatele domácího násilí ze společně obývaného bytu či domu na dobu 10
17 dnů, přičemž tato doba se může při spolupráci oběti s intervenčními centry prodlužovat.

18 Zvláštní ochrana je i v zákoně vymezena dětem a dospělým osobám, které jsou ale odkázány na péči
19 jiných osob. Zacházení s těmito skupinami je upraveno v paragrafu 215 trestního zákona „Týrání svěřené
20 osoby“

21 Co je myšleno pod pojem domácí násilí a jaké má znaky? **Domácím násilím se rozumí opakované**
22 *násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází, nebo hrozí, že*
23 *dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, a to mezi osobami, které*
24 *jsou či byli spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí spolu ve společně obývaném bytě*
25 *nebo domě. V rámci domácího násilí lze jednoznačně identifikovat osobu násilnou i osobu ohroženou, proti*
26 *níž takové útoky nebo výhrůžky útokem směřují.*¹

27 Aby bylo možno chování mezi osobami označit jako domácí násilí, musí být navíc splněny všechny tyto
28 znaky:

- 29 • **opakování a dlouhodobost** (z jednoho útoku jakéhokoli charakteru ještě nelze určit, zda jde o
30 domácí násilí, může to však být jeho začátek)
- 31 • **eskalace** – od urážek se jednání stupňuje k psychickému snižování lidské důstojnosti až k fyzickým
32 útokům a závažným trestným činům ohrožujícím zdraví a život
- 33 • jasné a nezpochybnitelné **rozdělení rolí osoby ohrožené a osoby násilné** – domácí násilí nejsou
34 vzájemná napadání, hádky, rvačky, spory, kde se role osoby násilné a osoby ohrožené střídají
- 35 • **neveřejnost** – probíhá zpravidla za zavřenými dveřmi bytu či domu, stranou společenské kontroly.

36 Různé projevy domácího násilí lze rozdělit do těchto skupin:

- 37 • **psychické násilí** – nadávky, obviňování, vyhrožování, vydírání, ponižování, znevažování,
38 podceňování, zastrašování, ničení oblíbených věcí...
- 39 • **fyzické násilí** – facky, rány pěstí, kopání, rdoušení, tahání za vlasy, bití nějakým předmětem apod.
- 40 • **sociální násilí** – izolace od příbuzných a přátel – zákaz přijímat návštěvy, svým chováním odrazovat
41 návštěvníka od dalších návštěv, zákaz telefonovat, dívat se na TV...
- 42 • **ekonomické zneužívání** – zamezení přístupu k financím (i vlastním), vydírání, vynucování přepsání
43 bytu, nemovitosti
- 44 • **sexuální násilí**

45 Domácí násilí se objevuje mezi osobami **ve vztahu partnerském** (manželé, partneři, rozvedení
46 manželé...) a **mezigeneračním** (rodiče a děti, prarodiče a vnoučata).

47 Nejčastějšími oběťmi domácího násilí jsou **ženy**. Podle reprezentativního výzkumu provedeného v roce
48 2003 v České republice Sociologickým ústavem AV ČR a Filosofickou fakultou UK zažije některou z forem
49 domácího násilí za svůj život 38 % žen.ⁱⁱ

50 **Děti** jsou spolu s ženami nejčastější skupinou, která se stává oběťmi násilí v rámci rodiny. V souvislosti s
51 týranými dětmi se hovoří o syndromu CAN neboli syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného
52 dítěte. Jak již bylo uvedeno, násilí na dětech je i právně vymezeno a děti mají jako jediná věková skupina
53 speciální ochranu z hlediska práva.

54 **Také muži se stávají oběťmi domácího násilí.** Ze statistik obětí domácího násilí vyplývá, že 2 – 5 %
55 mužů se stalo obětí domácího násilí, což jsou opět pouze zveřejněné případy.

56 **Domácí násilí na seniorech.** Světová zdravotnická organizace uvádí, že 4-6 % seniorů se setkalo s
57 některou z forem domácího násilí. Velmi často se různých forem násilí na seniorech dopouštějí jejich děti,

58 což je pro seniory velmi bolestné a jen neradi o této skutečnosti mluví. Proto je v materiálech organizací
59 pracujících se seniory uváděno, že pouze 16 % případů týrání seniorů vyjde najevo, 84 % zůstává skryto.ⁱⁱⁱ

60 **Domácí násilí na zdravotně postižených.** Násilí páchané na postižených je nejvíce skryté, neexistují
61 žádné statistické údaje o jeho výskytu. Zdravotně postižení jsou velmi zranitelnou skupinou, protože jsou
62 mnohdy odkázány na péči násilníka, a vzhledem ke svému handicapu se ne vždy dokážou účinně bránit.

63 Statistiku evidovaných případů domácího násilí lze shrnout do tabulky vycházející z Mezinárodní
64 výzkum násilí na ženách z roku 2004.^{iv}

Celkový podíl žen, které zažily alespoň jednu z forem násilí v partnerském vztahu	38 %
Podíl žen z celkového počtu obětí	94-96 %
Podíl mužů z celkového počtu obětí	2-5 %
Senioři a seniorky nad 65 let	3-5 %
Pachatelé muži (u řešených případů)	98 %
Pachatelky ženy (u řešených případů)	2 %

65 ...“ 92letá paní, o kterou „pečoval“ syn, byla nalezena v chlívků, byla tam zamčena, syn jí údajně
66 navštěvoval 1x denně a nosil jí tam jídlo- to jí dával do misky na zem. ...“^v

67
68 Mnoho případů domácího násilí však zůstává neoznámeno, děje se “v utajení” a oběť o tomto
69 jednání nikoho neinformuje. Proč? Když si člověk nemůže či nechce pomoci, měl by mu pomoci
70 někdo jiný?

71 **Otázka k diskusi: Měla by policie či jiné odpovědné orgány řešit očividné domácí násilí**
72 **páchané na dospělém člověku/seniorovi i proti jeho vůli?**

73 Oběti domácího násilí velice často nepřiznají, že se na nich někdo dopouští násilného jednání.
74 Jedním z nejsilnějších důvodů je strach. Oběť se často obává, že když se někomu svěří, a pachatel to
75 zjistí, může jí ubližovat ještě více.

76 Mnoho obětí svaluje vinu na svou stranu, hledají chybu hlavně u sebe. Přiznáním páchaní násilí
77 na své osobě považují tudíž za svůj nedostatek. Pociťují stud za to, že se něco takového děje zrovna
78 jim.

79 Některé osoby jsou na pachateli ekonomicky závislé a bojí se, že v případě řešení případu by se
80 dostaly (často i spolu s dětmi) do existenčních potíží.

81 Staří lidé navíc často nedokážou přiznat, že vychovali děti, které je namísto opečovávání ve stáří
82 týrají, zneužívají, ekonomicky vydírají či jim jinak ubližují. Obava z případného umístění do
83 domova důchodců či svěřeni do péče pečovatele je pro starého člověka horší než vytrpění některých
84 příkoří páchaných rodinnými příslušníky či pečovatelem.

85 Kam až tyto případy ale mohou dojít, když si lidé neřeknou o pomoc či jim nebude pomoheno
86 zásahem jiných? Co když je ale dlouhodobé násilí na osobě zcela patrné a její zapírání je
87 nepřesvědčivé?

88 Každý dospělý svéprávný občan má ale právo jednat dle své svobodné vůle.

89 Nikdo druhý nemůže rozhodnout o tom, co je pro druhého nejlepší, co je v jeho zájmu.

90 Nešetrný zásah policistů, sociálních pracovníků by mohl situaci v rodině ještě zhoršit,
91 v pachateli vyvolat další, silnější vlnu násilí (ačkoliv se před třetí osobou dokáže chovat jako vzorný
92 a bezproblémový člověk).

93 Argumentem proti otázce může také být, proč by policisté pomáhali někomu, kdo o jejich
94 pomoc nestojí, když v ten samý čas mohou pomoc policistů vyžadovat jiní lidé, kteří o pomoc stojí?

95 Pokud nemá oběť domácího násilí někoho blízkého, komu by se mohla svěřit a koho by mohla
96 požádat o pomoc, měla by alespoň znát telefonní čísla, kam se může obrátit v případě nouze a snahy
97 problém řešit. Konzultaci a radu o dalším postupu podají pracovníci telefonní DONA linky, různých
98 organizací pracujících s oběťmi domácího násilí. A každý občan by měl oběti domácího násilí
99 minimálně poskytnout informace, kam se může obrátit.

ⁱ Důvodová zpráva k zákonu č.135/2006 Sb., zdroj: www.psp.cz/dokumenty

ⁱⁱ www.rosa.cz

ⁱⁱⁱ www.zivot90.cz

^{iv} Zdroj: proFem (Mezinárodní výzkum násilí na ženách, Pikálková S., Sociologický ústav AV ČR, Praha 2004, Výběrové šetření pro Bílý kruh bezpečí, STEM, Praha 2001); převzato z <http://www.feminismus.cz/fulltext.shtml?x=2058770>

^v Výzkum „Popis jednotlivých forem domácího násilí, analýza jejich příčin, prevence“. Jihočeská univerzita, České Budějovice 2004